

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi ajánlásra a szakképzés európai minőségbiztosítási referenciakeretének létrehozásáról

COM(2008) 179 végleges – 2008/0069 (COD)

(2009/C 100/24)

2008. április 23-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi ajánlásra a szakképzés európai minőségbiztosítási referenciakeretének létrehozásáról

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2008. szeptember 11-én elfogadta véleményét. (Előadó: HERCZOG Mária.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. október 21–23-án tartott, 448. plenáris ülésén (az október 23-i ülésnapon) 59 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 Az EGSZB egyértelműen támogatja az Európai Bizottságnak az Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Referenciakeret (a továbbiakban EQARF) létrehozásáról szóló ajánlását, mivel a magas minőségi színvonalú szakképzés kulcsfontosságú és szerves része a tudásalapú társadalmat, a társadalmi befogadást és kohéziót, a mobilitást, a foglalkoztathatóságot és a versenyképességet támogatni kívánó, megújított Lisszaboni Stratégiának ⁽¹⁾.

1.2 Az EGSZB úgy látja, hogy – ha megvalósul – az EQARF hozzájárulna a szakképzés európai dimenziójának erősödéséhez, illetve a tanulók és a munkavállalók mobilitásának fokozásához, valamint az átláthatósághoz és az egyes országokon belüli és azok közötti szakképzési rendszerekben való kölcsönös bizalomhoz. Enyhítené a jelenleg érzékelhető munkanélküliségi problémákat is – azáltal, hogy kezeli a munkaerő képzettsége és a munkaerő-piaci igények közötti ellentétet.

1.3 Az EGSZB szerint hasznos az EQARF, mivel különös hangsúlyt fektet a szakképzés „végeredményének” (output + outcome) javítására és értékelésére a három kulcsfontosságú uniós szakpolitikai prioritás – a foglalkoztathatóság növelése, a képzési kereslet és a kínálat illeszkedésének javítása és az egész életen át tartó tanuláshoz (LLL) való jobb hozzáférés biztosítása (kiemelten a „sebezhető” csoportok számára) – szempontjából.

1.3.1 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy még inkább a végfelhasználókra: a tanulókra, a munkavállalókra, az intézményekre – szakképzési szolgáltatókra és vállalatokra – összpontosítson. Különösen tekintettel kell lenni azokra, akik kiszorulhatnak a képzésből vagy a munkaerőpiacról (pl. korai iskolaelhagyók, magas munkanélküliségi arányú csoportok, első-sorban fiatalok és idősek, különleges szükségletekkel rendel-

kezők, bevándorló családokból származók stb.), és figyelmet kell fordítani a képzésbe történő (re)integrációjukra.

1.4 Az EGSZB szerint a szakképzés minőségbiztosítása területén megvalósuló európai együttműködés során elért eredmények ⁽²⁾ megfelelő alapot biztosítanak a jelenlegi munka továbbfolytatásához és a továbblépéshez. A folyamatos minőségfejlesztés kultúrájának minél szélesebb körben történő elterjesztését nagymértékben segíti, ha az Európai Parlament és a Tanács komolyan elkötelezi magát az EQARF iránt ⁽³⁾. Ez tagállami szinten is ösztönözheti és támogathatja az EQARF alkalmazását.

1.5 Az EGSZB üdvözli a tagállamok szilárd elkötelezettségét a szakképzés minőségének folyamatos fejlesztése iránt, amely jelenleg a 2005-ben, a folyamat hosszú távú fenntarthatóságának biztosítására létrehozott európai szakképzési minőségbiztosítási hálózatban (*European Network on Quality Assurance in VET, ENQA VET*) és az abban részt vevő 23 ország több éves, aktív és eredményes együttműködésében ölt testet.

1.5.1 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy vizsgálja meg, miként (mely területeken, milyen egyéb módon és milyen gyakorlati eszközökkel) tudná az ENQA VET – a Szakképzési Minőségbiztosítási Nemzeti Referenciapontok (*Quality Assurance National Reference Point, QANRP*) segítségével – még eredményesebben és hatékonyabban elősegíteni és támogatni 2010-ig (vagy azon túl?) az EQARF-alkalmazást a tagállamokban.

⁽²⁾ A Tanács következtetései a minőségbiztosításról a szakoktatásban és a szakképzésben, (2004. május 28.).

Koppenhágai Nyilatkozat (2002. november 30.) ... „A minőségbiztosításban való együttműködés elősegítése, támogatása, különös tekintettel a szakképzés minőségfejlesztésében alkalmazott modellekre és módszerek cseréjére, valamint a szakoktatás és szakképzés közötti minőségi követelményeinek és alapelveinek a kidolgozására”. A maastrichti közlemény (2004. december 14.); a helsinki közlemény (2006. december 5.).

⁽³⁾ Helsinki közlemény (2006. december 5.).

⁽¹⁾ Lisszaboni stratégia (2000).

1.6 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy összhangot teremtsenek az EQARF és az egyéb olyan kölcsönös bizalmon alapuló európai kezdeményezések között, mint amilyen az Európai Képesítési Keretrendszer (EQF) ⁽¹⁾ és az Európai szakoktatási és szakképzési kreditrendszer (ECVET) ⁽²⁾. A kölcsönös előnyök fokozása és a szinergiák erősítése, valamint a képesítések elismerési és Európán belüli hordozhatósági feltételeinek megteremtése céljából a közös európai referenciaeszközök között a tevékenységek fokozott összehangolására és a konkrét kapcsolódási pontok azonosítására lenne szükség, európai és nemzeti szinten egyaránt.

1.7 A szakképzés a közjavak közé tartozik, és a polgárok, valamint a társadalom egésze érdekében ellenőrzésre van szükség az idevonatkozó minőség biztosításához. Az ellenőrzés felügyeletét/végrehajtását közintézményeknek kellene végezniük, amelyek minőségbiztosítására szintén szükség van. Az EGSZB megítélése szerint ezek a szervek, melyeket a tagállamok többségében a kormányok jelölnek ki, rendkívül fontos szerepet töltenek be, és azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy erősítse meg az ilyen szervek szerepét.

1.8 Az EGSZB arra ösztönzi a szakképzés minden szereplőjét – intézményeket, munkaadókat, szakszervezeteket, ágazati szervezeteket, kereskedelmi kamarákat, ipari vagy szakmai testületeket, munkaerő-szolgálatokat, regionális testületeket, a szociális gazdaság szervezeteit stb. –, hogy ki-ki vállalja fel saját felelősségét, és járuljon hozzá a kitűzött közös célok eredményes megvalósításához. A munka valamennyi szakaszában fokozni kell a szakképzés minőségbiztosítása terén folytatott, alulról építkező együttműködést.

1.8.1 Az EGSZB a szervezett civil társadalom aktívabb bevonását sürgeti, és szeretné emlékeztetni az Európai Bizottságot, hogy a szakképzés minőségbiztosítása terén szoros együttműködésre van szükség a civil társadalommal annak érdekében, hogy a rendszer a már létező hálózatokra és pozitív tapasztalatokra épüljön, és átfogóbbá váljon. Sok országban ennek a párbeszédnek, együttműködésnek a hiánya jelenti az ilyen minőségtudatos kultúra sikeres meghonosításának akadályát.

1.8.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális partnereknek – a munkaerőpiac főszereplőiként – döntő szerepet kell játszaniuk a szakképzés négy fő célkitűzésének megvalósításában (mobilitás, elérhetőség, vonzerő és társadalmi beilleszkedés), illetve a szakképzési rendszerek minőségének meghatározásában és ellenőrzésében európai és nemzeti szinten egyaránt. Csupán a szociális partnerek aktív részvételével lehet képes a rendszer a változó munkaerőpiacokhoz való alkalmazkodásra, ami a szakképzéssel kapcsolatos bármiféle minőség alapú megközelítés alapfeltétele.

⁽¹⁾ Az Európai Képesítési Keretrendszer létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi ajánlás.

⁽²⁾ Az Európai szakoktatási és szakképzési kreditrendszer (ECVET) létrehozása.

2. Bevezető

2.1 A szakképzési rendszerek különbözősége és összetettsége, valamint a tagállamokon belüli, illetve azok közötti minőségmegközelítések miatt – a kölcsönös bizalom növeléséhez – közös referenciapontokra van szükség ahhoz, hogy Európaszerte biztosítsuk az átláthatóságot, az összhangot és az átjárhatóságot a számos politikai irányzat és gyakorlati fejlesztés között.

2.2 Hosszú kidolgozási és konzultációs periódust követően az Európai Bizottság javaslatot készített európai parlamenti és tanácsi ajánlásra az Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Referenciakeret létrehozásáról.

2.3 Az ajánlás célja az arra irányuló tagállami erőfeszítések támogatása, hogy közös európai referenciaeszköz alkalmazásával, azaz a minőségbiztosítás és -értékelés keretével, az EQARF-fel folyamatosan javítsák a szakképzési rendszerek és programok minőségét.

2.4 Az EQARF legfőbb feladata az, hogy egyezményes nemzetközi referenciákat biztosítson, amelyek segítik a tagállamokat és az érdekelteket abban, hogy dokumentálják, fejlesszék, nyomon kövessék és értékeljék szakképzésüket és minőségirányítási gyakorlataikat, illetve növeljék azok hatékonyságát.

2.5 Az EGSZB-nek az Európai Bizottság javaslatáról kialakított jelen álláspontja lényegében az eddig felhalmozott tudásán és tapasztalatán alapul ⁽³⁾.

⁽³⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményeit:

— Vélemény a következő tárgyban: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi ajánlásra az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszerének létrehozásáról*; előadó: José Isaias RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO (HL C 175., 2007.7.27.),

— Vélemény a következő tárgyban: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi ajánlásra az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról*; előadó: HERCZOG Mária (HL C 195., 2006.8.18.),

— Vélemény a következő tárgyban: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi ajánlásra a Közösségen belüli, oktatási és képzési célú transznacionális mobilitásról: Az Európai Mobilitásminőségi Alapokmány*; előadó: Tomasz CZAJKOWSKI (HL C 88., 2006.4.11.),

— Vélemény a következő tárgyban: *Javaslat a tanácsi és európai parlamenti ajánlásra a felsőoktatás minőségének biztosítása területén megvalósuló további európai együttműködésről*; előadó: Mário SOARES (HL C 255., 2005.10.14.),

— Vélemény a következő tárgyban: *Képzés és termelékenység*; előadó: Christoforos KORYFIDIS (HL C 120., 2005.5.20.).

3. Az EGSZB megjegyzései

3.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy szükség van közös minőségbiztosítási referenciakritériumokra ahhoz, hogy közös célokat tűzhessünk ki és érthessünk el az európai szakképzési politika terén.

3.2 Az EGSZB üdvözli és kiemeli az Európai Bizottság EQARF-re vonatkozó javaslatának alábbi, kedvező elemeit: a tagállamoknak a referenciakeret alkalmazására irányuló önkéntes kötelezettségvállalása, a referenciakeret hozzáigazíthatósága a nemzeti jogszabályoknak és gyakorlatnak megfelelő, különböző nemzeti rendszerekhez, valamint a nemzeti, a regionális és/vagy a helyi szint felhatalmazása a megvalósítására vonatkozó döntések meghozatalára.

3.3 Az EQARF a tagállamok legjobb gyakorlatainak figyelembevételével kidolgozott Közös Minőségbiztosítási Keretrendszerre (CQAF) épül, és továbbfejleszti azt. Az EGSZB örömmel állapítja meg, hogy az EQARF egyszerűbb lett, mint a CQAF, pontosabban és egyértelműbben meghatározott minőségi kritériumokat és indikatív jellemzőket tartalmaz, amelyeket a tagállamok bizonyára jóval könnyebben értelmezhetnek, érthetnek meg és alkalmazhatnak majd.

3.4 Az EGSZB úgy látja, hogy az ajánlás 1. mellékletében található új és korszerű minőségbiztosítási kritériumok és indikatív jellemzők, amelyeket konszenzussal alakítottak ki, értékes eszközzé teszik az EQARF-et az európai és nemzeti szintű szakképzés minőségének folyamatos javítása szempontjából. E minőségi kritériumok és indikatív jellemzők, amelyek a szakképzés minősége kapcsán folytatott munka alapvető vonásait tükrözik, lehetővé teszik a nemzeti és intézményi (vagyis szakképzésnyújtói) szintű minőségbiztosítási tevékenységek proaktív tervezését, végrehajtását, értékelését és továbbfejlesztését. Általuk lehetővé válnak az egyes tagállamok által e téren tett politikai intézkedések és kezdeményezések közötti összhangnak és azok átláthatóságának javítására irányuló lépések is.

3.5 Az EGSZB úgy érzi, hogy különösen fontos az Európai Bizottság számára, hogy hozzáférjen a közösen kitűzött minőségbiztosítási célok elérése felé tett előrehaladásról szóló, tárgy-szerű tényeken alapuló, megbízható adatokhoz, a három fő (szakpolitikai) célkitűzéssel összhangban (lásd az 1.3. pontot). Az EGSZB ezért üdvözli, hogy az ajánlás 2. melléklete javaslatot tesz a szakképzés minőségének nemzeti szintű felmérését és értékelését célzó közös, rendszerszintű mutatók előzetes listájára.

3.6 A mutatók kulcsfontosságúak a szakképzési rendszerek megfelelő irányításához és minőségéhez, mivel alátámasztják a tényeken alapuló politikaalkotást, és elősegítik az országok közötti összehasonlítást. Az EGSZB azonban emlékeztetni szeretné az Európai Bizottságot arra, hogy az EQARF-indikátorokhoz való adatgyűjtés és -rendszerezés módszereinek a tagál-

lamok között összehangoltaknak, sőt, akár szabványosítottaknak kell lenniük (azonos meghatározásokat, értelmezési és számítási módszereket kell alkalmazniuk) annak érdekében, hogy az adatok megbízhatóbbak és összehasonlíthatóbbak legyenek.

3.7 Az EGSZB úgy véli, hogy különösen fontos arra ösztönözni a szakképzés különböző szintű szereplőit, hogy rendszeresen önértékelést hajtsanak végre (ha lehetséges, független, külső értékeléssel párosítva azt, például a rendszeres európai szakértői felülvizsgálat keretében). Az önértékelés révén azonosított problémás területek kezelése elősegíti a magas színvonalú képzés biztosítását, eleget téve így az érintett partnerek (mind a képzések résztvevői, mind a munkáltatók) várakozásainak, és szolgálva érdekeiket. Az önértékelés rendszeres visszajelzést nyújt a partnereknek az oktatási-képzési szolgáltatásokkal való elégedettségéről, a munkaerőpiac igényeiről, valamint a munkavállalók képzés során nyert képességeiről és készségeiről.

3.8 Az EQARF különösen nagy értéktöbblettel bíró sajátossága az, hogy ösztönzi a közös minőségi kritériumok, valamint indikatív jellemzők és indikátorok alkalmazását, továbbá elősegíti a minőség javulását – a szakképzési rendszerekben és az ilyen szolgáltatóknál/intézményeknél egyaránt végzett – rendszeres önértékelések alapján. Az EGSZB szeretné emlékeztetni az érintetteket arra, hogy a rendszerszintű minőségjavulás egyes országokban csupán akkor valósítható meg, ha az EQARF-ot nemcsak a szakképzési intézményekben vezetik be, hanem a szakképzési rendszer (irányításának) szintjén is. Ezenkívül a közös minőségi kritériumok, indikatív jellemzők és indikátorok alkalmazása a szakképzés-irányítási és -nyújtási gyakorlatok összehasonlítását is lehetővé teszi szerzte az EU-ban.

3.9 Az EGSZB emlékeztetni szeretné az Európai Bizottságot arra, hogy a közös célok elérésének legfontosabb eleme a tagállamok valódi elköteleződése az EQARF bevezetése és alkalmazása mellett. Ennek alapján a közös alapelveket, minőségi követelményeket és indikatív jellemzőket konkrét célkitűzésekké és gyakorlati kezdeményezésekké kell átalakítani, amelyeket folyamatosan meg is kell valósítani.

3.10 Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy ösztönözze és támogassa az EQARF használatát, csakúgy mint folyamatos továbbfejlesztését európai és nemzeti szinten. Az EQARF alkalmazásának elősegítése érdekében az Európai Bizottságnak a jövőben meg kellene találnia a kapcsolódó rendszerek finanszírozásának módját, és fel kellene hívnia a minőség érdekében közreműködő eddigi és új partnerek figyelmét az egyes szinteken adódó finanszírozási lehetőségekre. Az Európai Bizottságnak ezenkívül szorosabban kellene együttműködnie az Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Hálózattal, továbbá támogatnia kellene azt a közös minőségi elvek, minőségi kritériumok, indikatív jellemzők és indikátorok folyamatos kiigazításában és javításában.

3.11 Az EGSZB üdvözli, hogy a javaslat számottevő minőségi garanciát tartalmaz egy (háromévente tartandó) rendszeres felülvizsgálat és annak értékelése formájában, hogy hogyan kerül az EQARF nemzeti szinten megvalósításra. Ezek eredményei a referenciakeret ezt követő, európai szintű felülvizsgálathoz is adalékkul szolgálhatnak. Az EGSZB véleménye szerint az értékelésnek a következőkre kellene összpontosítania: mi nemzeti és európai szinten az EQARF-nek a szakképzés minőségére gyakorolt, tényleges hatása, mely területeken ment végbe javulás, fejlődés, illetve hogyan és milyen mértékben változott a megvalósítás.

3.12 Az EGSZB kiterjedt tájékoztatást és jobb kommunikációt ajánl az EQARF kapcsán abból a célból, hogy a lehető legtöbb lehetséges résztvevőt és érintettet elérjük. Kommunikációs tervet és stratégiát kellene kidolgozni abból a célból, hogy népszerűsítsük az EQARF alkalmazásának valószínű hasznait és eredményeit valamennyi szinten, de különösen a szakképzésnyújtók (intézmények) körében. Több, különböző szinten is fel kell lépni annak érdekében, hogy eredményesen tájékoztathassunk egyrészt európai és nemzeti szinten, másrészt pedig a rendszer és a szakképzésnyújtók szintjén. Az Európai Bizottsággal együtt az ENQA VET jelentékeny szerepet játszhatna az európai szintű kommunikációban, míg ugyanezt nemzeti szinten a Minőségbiztosítási Nemzeti Referenciapontok biztosíthatnák.

3.13 Az EGSZB – a képzésről és a termelékenységről szóló véleményében⁽¹⁾ foglaltak szerint – ismét hangsúlyozni kívánja a képzési rendszerek különböző szintjei közötti összhang javításának szükségességét európai és tagországi viszonylatban, az egész életen át tartó tanulás kapcsán. Ez a minőségbiztosítással és a minőségértékeléssel kapcsolatos koherens megközelítés alkalmazását is megkívánja a képzési ágazatokban.

3.14 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a szakképzést úgy kell fejleszteni minden szinten, hogy az az egész életen át

tartó tanulás alapvető és szerves része legyen. Fontos biztosítani a szakképzés szoros kapcsolatát az azt megelőző és követő képzési szintekkel, elsősorban az általános képzéssel és a felsőoktatással. A különböző korosztályok – így a fiatal gyermekek – számára biztosítani kell a szükséges képzési lehetőségeket és infrastruktúrát, továbbá az életkornak megfelelő értékelést.

3.14.1 A minőségértékelésnek az oktatás és az oktatási intézmények valamennyi formájára vonatkoznia kell, egészen a kisgyermekkoról kezdve, mivel az ekkor nyert képzés növeli a későbbi iskolai és szakmai teljesítményt. Jelen kell lennie az alapkü oktatásban is annak biztosítására, hogy magasabb oktatási szintre lépni. A szakképzés értékelésének hitelességét és eredményességét csökkenti, ha csak magának a szakképzésnek az időszakára van tekintettel, és nem veszi figyelembe az általános, iskolai oktatás eredményeit, amelyek befolyásolják a későbbiekben nyújtott teljesítményt és a karriert is. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság számára fontos, hogy lássa az egyes képzési szintek közötti kapcsolatokat, figyelembe véve az oktatáson kívüli körülményeket és következményeket, valamint az ezek által együttesen a szakképzés minőségére kifejtett hatásokat.

3.14.2 Az EGSZB szeretné kiemelni, mennyire fontos, hogy megerősítsük a minőségbiztosítás és -értékelés közötti kapcsolatokat a szakképzésben és minden, az oktatással összefüggő szektorban a kommunikáció javításának céljából, így növelve a kölcsönös bizalmat, továbbá lehetőséget teremtve az együtt végzett minőségbiztosításra és a közös fejlesztésre. Az EGSZB üdvözli, hogy megkezdődött a minőségbiztosítási együttműködés a felsőoktatási körökkel, és javasolja ennek folytatását és megerősítését. Az Európai Képesítési Keretrendszer (EQF) bevezetése is koherens minőségbiztosítási megközelítést kíván meg, különösen a szakképzés és a felsőoktatás között, mivel az egész életen át tartó tanulás ösztönzésének témája mindkét ágazatot érinti.

Kelt Brüsszelben, 2008. október 23-án.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Mario SEPI

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Képzés és termelékenység*; előadó: Christoforos KORYFIDIS (HL C 120., 2005.5.20.).